

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie-i-identyfikacje/upamietnianie-walk-i-meczenstw/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/41534,ul-Planu-6-Letniego.html>
02.03.2026, 01:37

ul. Planu 6-Letniego

01.09.2017

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Plan 6-letni – powszechnie używana nazwa przyjętego przez komunistów planu *rozwoju gospodarczego i budowy podstaw socjalizmu* przewidzianego na lata 1950-1955, wzorowanego na sowieckim modelu industrializacji z końca lat 20. XX w.

Prace nad pierwszym pięcioletnim planem gospodarczym w Związku Sowieckim rozpoczęto w 1927 r. Realizowano go w latach 1928-1932. Polegać miał on przede wszystkim na równomiernym uprzemysłowieniu kraju, z naciskiem na rozwój przemysłu ciężkiego, i kolektywizacji wsi oraz deklarowanej w propagandzie poprawie warunków życia ludności. Przewidywano zdecydowany wzrost produkcji przemysłowej. Szczególną rolę odgrywać miały górnictwo, hutnictwo i produkcja maszyn. Ponadto, lansowano współzawodnictwo pracy, którego oficjalnym początkiem był apel leningradzkich robotników z 1929 r. o wprowadzenie powszechnego socjalistycznego współzawodnictwa. Główne założenia planu znalazły odbicie w późniejszym planie 6-letnim realizowanym w PRL.

Wytyczne 6-letniego planu gospodarczego przyjęto na I Kongresie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w grudniu 1948 r. Ostatecznie 21 lipca 1950 r. uchwalony został jako ustawa „o 6-letnim planie rozwoju gospodarczego i budowy podstaw socjalizmu na lata 1950-1955”.

Deklarowanym efektem realizacji planu miała być industrializacja, zwiększenie produkcji przemysłowej, w tym przede wszystkim rozwinięcie przemysłu ciężkiego, przemiany strukturalne w gospodarce oraz znaczne podniesienie stopy życiowej ludności. Największą inwestycją była budowa Huty im. Lenina pod Krakowem wraz z miastem o nazwie Nowa Huta – „pierwszym socjalistycznym miastem w Polsce”.

W dniu przyjęcia ustawy, komunistyczny wicepremier Hilary Minc stwierdził w Sejmie, że: „*Plan 6-letni [...] to program nie tylko gospodarczy, lecz równocześnie ideologiczny, polityczny, społeczno-ustrojowy. Plan 6-letni to plan, który stworzy mocne i niewzruszone podstawy nowego ustroju społecznego w Polsce – podstawy socjalizmu*”.

Plan 6-letni w stalinowskiej Polsce przewidywał m.in. przyspieszony rozwój przemysłu ciężkiego. W pierwotnym kształcie zakładał także wzrost stopy życiowej ludności. W wyniku uzależnienia od sowieckiego imperium i w związku z wybuchem w czerwcu tego roku wojny koreańskiej, od listopada 1950 r., wprowadzano zasadnicze korekty, zmieniające w znacznym zakresie istotę planu. Zmiany ukierunkowane były na dostosowanie polskiej gospodarki do przygotowań militarnych ZSRS do wojny w Europie. przygotowania ZSRS do wojny w Europie. Instrukcje z Moskwy w tej sprawie przywiózł Konstanty Rokossowski.

Położono zdecydowanie większy nacisk na rozwój przemysłu ciężkiego, wydobywczego, maszynowego i sektora zbrojeniowego, do którego przekazywano surowce i specjalistów.

Rezygnowano z innych inwestycji, zmniejszono nakłady na komunikację, gospodarkę mieszkaniową i komunalną. W złym stanie pozostawało rolnictwo. Produkcja rolna w latach 1949-1955 wzrosła jedynie o 19%, gdy produkcja przemysłowa w tym samym czasie wzrosła o 171%, co powodowało problemy z zaopatrzeniem ludności i przemysłu w surowce oraz wymusiło import zbóż. Doprowadzono do militaryzacji gospodarki i kilkakrotnego zwiększenia armii. Politycznie warunkowane decyzje o wielkich inwestycjach doprowadziły do pogłębienia różnic w uprzemysłowieniu kraju. Wbrew zapowiedziom wzmocniono rolę ważnych ośrodków, jak Zagłębie Dąbrowskie, czy Warszawa, kosztem regionów mniej rozwiniętych. Nie realizowano postulatu wzrostu stopy życiowej ludności i zaniedbywano potrzeby konsumpcyjne społeczeństwa. Złe warunki pracy w starych fabrykach i problemy mieszkaniowe robotników złożyły się na późniejsze, krwawo stłumione, powstanie robotnicze w Poznaniu w czerwcu 1956 r.

Po śmierci Józefa Stalina władzę w Związku Sowieckim przejął Nikita Chruszczow. Ponadto, zakończenie wojny w Korei, i zmiana sytuacji międzynarodowej spowodowały, że w całym bloku wschodnim zmodyfikowano politykę gospodarczą. W 1954 r. na II Zjeździe PZPR dokonano kolejnych korekt w planie 6-letnim. Większy nacisk położono na przemysł konsumpcyjny i rolnictwo, ograniczono zbrojenia, a część produkcji przemysłu zbrojeniowego przestawiono na produkcję cywilną. Nie udało się jednak znacząco zmienić kierunku podjętego w latach wcześniejszych.

Podczas realizacji planu 6-letniego władze komunistyczne za pomocą agresywnej propagandy starały się mobilizować Polaków do realizacji zadań. Lansowano, oficjalnie zapoczątkowane w 1947 r., współzawodnictwo pracy, które oprócz funkcji propagandowych – podtrzymywania entuzjazmu wśród społeczeństwa, służyło do podwyższania norm pracy robotnikom.

Podporządkowanie polityki gospodarczej komunistycznym dogmatom ekonomicznym oraz uzależnienie od ZSRS uniemożliwiło głębsze reformy, a co za tym idzie podwyższenie stopy życiowej ludności. Naśladowanie sowieckiego modelu industrializacji powodowało silne tendencje autarkiczne, czyli samowystarczalności gospodarczej, i opóźnienie polskiej gospodarki w stosunku do państw zachodnich, wykorzystujących najnowsze osiągnięcia techniki. Wynikające z tego powodu konflikty społeczno-polityczne były przyczyną wymiany części ekipy rządzącej w 1956 r.

(RŁBdg)